

alicubi scripsit, verum etiam de tota effectio-
ne causæ primæ, et præsertim de concursu
ejus cum causis secundis vix aliquid attingit,
et præsertim in libro *Physic.*, ubi solum agit
de naturalibus motibus, qui sensu percipi
aliquo modo possunt. Ista autem primæ
causæ præmotio etiam si vera esset, nec sen-
sibus posset percipi, nec a naturali philoso-
pho consideranda esset, sed a metaphysico.
Agit ergo ibi Aristoteles de corporibus mo-
ventibus et mobilibus, quæ dici solent mota
moveri, seu dum movent, moveri. Sed si hoc
intelligatur de motu proprio ac physico, non
est id per se necessarium, et maxime ad
concursum primæ causæ; calefacit enim ignis
etiam si nec loco moveatur, nec alteretur, et
magnes ad se trahit ferrum, prorsus quietus
ipse manens. Neque ulla ratio probabilis af-
ferri potest, cur talis motus sit agentibus na-
turalibus seu corporeis per se necessarius ad
agendum; contingit autem frequenter hoc ex
accidente, altero a tribus modis. Primo an-
tecedenter, ut agens, quod distabat a passo,
ei per motum applicetur. Et hoc modo existi-
mo moveri cælum ad influendum convenienti
ordine ac modo in hæc inferiora. Multi etiam
existimant moveri, ut virtutem instrumenta-
lem ab intelligentia recipiat, in quo non im-
moror; licet enim id admittatur, tamen alter-
rum, quod dixi, negari non potest, cum fere
sensibus pateat. Secundo, contingit moveri
agens consequenter seu concomitanter, idque
solum in his corporibus inferioribus, quæ,
dum agunt, patiuntur; et ita dum movent,
moventur. Tertio, specialiter hoc accidit in
motibus localibus corporum, qui fiunt per im-
pulsu unius in aliud; unum enim corpus non
moveret hoc modo aliud, nisi ipsum moveatur
prius, quia non potest imprimere impetum,
vel aliud corpus pellere, nisi per fortem con-
tactum, qui nisi medio motu non fit; et ita
etiam hic motus est veluti conditio necessaria
et applicatio ad agendum. Sed hæc, ut dixi,
sunt valde extrinseca et accidentalia ad in-
fluxum generalem primæ causæ.

41. Si autem illa propositio: *Agens crea-
tum movet motum*, intelligatur de motu occul-
to et intentionali (ut vocant), quem prius re-
cipiat a prima causa, illa propositio, in hoc
sensu, nec habet fundamentum in Aristotele,
nec ratione ostendi potest; unde cum motus
ille dicatur occultus, afferendum est aliquid
sufficiens signum illius, vel ut fictitius reji-
ciendus est. Denique si propositio illa: *Agens
creatum movet motum*, intelligatur latius, sci-

licet, per motum intelligendo quamcumque
actionem, quomodocumque præviam, sic ve-
rum est omne agens creatum non agere nisi
motum, quia non agit nisi virtutem agendi
recipiat a primo agente, et ab eodem semper
actu conservetur, quæ conservatio est veluti
quidam motus continuus causæ secundæ a pri-
ma. Potest etiam late secunda causa dici
agere ut mota, quia dirigitur et adjuvatur a
prima; non quia in se recipiat motum ali-
quem, sed quia in ratione agentis constituitur
in actu secundo per cooperationem causæ
primæ. Quilibet horum modorum sufficit ut
omnia agentia secunda reducantur ad unum
primum agens immobile et independens, nul-
loque alterius adminiculo indigeus, ut supra
dictum est.

42. *Diluitur quinta objectio.* — Ex his res-
pondendum est ad quintam objectionem. Ne-
gatur enim ex dictis tolli ordinem essentialem
ac per se inter causam primam et secundam;
unde enim hoc inferri potest? quodve est hu-
jus illationis fundamentum? Subordinatio
enim essentialis non fundatur in actione illa
prævia causæ primæ in secundam, sed in hoc
quod, ex sua intrinseca natura, causa secunda
nihil potest agere sine auxilio primæ, et ef-
fectus ipse essentialiter postulat dependen-
tiam a prima causa, quæ dependentia optime
intercedit sine illo influxu. Imo, licet ille
supponeretur, et per illum causa secunda re-
ciperet virtutem intentionalem, adhuc tota
illa causa sic affecta haberet prædictam essen-
tialem dependentiam, quoad concursum im-
mediatum in effectum, ut ostensum est ex
dictis in cap. 4. Nec majorem verisimilitudi-
nem habet altera illatio de fortuita et causali
conjunctione causæ primæ cum secunda ad
agendum: quia hoc etiam nullatenus pendet
ex illo influxu prævio in causam; nam, etiam
illo posito, post illum esset necessaria altera
conjunctio et cooperatio simultanea ad eam-
dem actionem, in qua per se conjungantur;
quia prima causa, ex sua providentia perfec-
tissima, per se ac directe voluit suum auxi-
lium omnibus causis secundis præstare, et
cum ipsis concurrere; et ita non casu, sed
ex perfectissima scientia et voluntate sua cum
omnibus conjungitur ad agendum, ut inferius
cap. 15 latius explicaturi sumus.

Satisfit sextæ et septimæ objectionibus.

43. *In quo consistat usus supremi domini
quod Deus habet in creaturas omnes.* — Ad

sextam objectionem, simul cum septima com-
modius respondebimus. Igitur ad septimam
verissimum est Deum, ut supremum domi-
num, posse omnibus causis secundis, prout
vult, uti; negamus tamen imprimis hunc
usum consistere in illa applicatione prævia
vel determinatione. Quis enim in hoc unquam
posuit usum divini domini, vel cur ad hanc
præmotionem limitandus est? Duo ergo sunt
generales modi, quibus Deus utitur creatura
sua, scilicet, ex illa, vel in illa, aliquid facien-
do, vel per eam aliquid operando; neutrum
autem fit per illam applicationem; sed pri-
mum fit per actionem Dei in creaturam, sub
actione comprehendendo suspensionem actio-
nis vel influxus. Nam si Deus velit creaturam
suam in nihilum redigere, ille est quidam
usus domini supremi, qui consistit in actione
(ut ita dicam) negativa, id est, in suspensione
influxus quo illius esse conservabat. Secun-
dum autem fit per imperium Dei, et actionem
ipsius creaturæ ex voluntate Dei et imperio.
Quocirca dicitur ulterius, in actione causæ
secundæ cum influxu, duo posse distingui.
Unum est, creaturam agere; aliud est, Deum
illam adjuvare, seu cum illa concurrere. In
primo potest quidem creatura obedire Deo, si
juxta Dei voluntatem et imperium operetur;
et tunc, ipsam causam secundam agere, erit
quidem effectus vel usus domini Dei; tamen
non est hoc essenziale, nec omnibus agentibus
competit, si proprie loquamur. Peccator
enim, dum exercet suam malam voluntatem,
non proprie exercet munus serviendi Deo ut
supremo domino; nec Deus, ut dixi, tunc uti-
tur illa voluntate ad illam actionem; quia
simpliciter non vult illam actionem, sed per-
mittit; quamvis, statim ac illa actio incipit
esse, incipit etiam sub dominio Dei esse; quia
prout est reale ens, habet esse ab illo, et ideo
illa etiam utitur in bonum pro infinita sapien-
tia sua. Aliud autem est actionem ipsam esse
sub dominio Dei, quod semper est verum,
et essenziale omni actioni creatæ, ut res posi-
tiva est; aliud vero, causam secundam, ut
exercentem illam actionem, operari ex domi-
nio Dei, seu actionem illius, ut illius est, esse
usum domini divini, quo, scilicet, Deus, ut
supremus dominus, vult illa uti; nam hoc, ut
dixi, licet sæpe contingat, non est tamen ne-
cessarium et essenziale; nam Deus permittit
interdum suæ creaturæ operari aliter quam
ipse vellet. At vero Deum influere vel concur-
rere cum causa secunda ad agendum, non est
proprie usus domini Dei; sed est (ut ita di-

cam) usus omnipotentiae ejus. Sicut quando
Deus creat rem, non proprie utitur illa ut
dominus, nisi omnem collationem alicujus
beneficii, usum domini appellare velimus. Sic
ergo, quum Deus juvat creaturam in agendo,
quodammodo illi ministrat (si ita loqui licet);
proprie vero, potius illi beneficium confert,
quam illa utatur.

44. *Qui Deus applicet ad agendum, secundas
causas.* — Ad alteram vero illius argumenti
partem, respondetur, ex supradictis, æqui-
vocationem committi posse in illa voce appli-
cationis; nam, si sit sermo de vera applica-
tione prævia, externa et locali, vel interna seu
animali, sic omnis applicatio fit a Deo, vel
solo, si extraordinario modo fiat; vel cum
causis secundis; non quidem cum illamet
causa, vel facultate quæ applicatur; quia (ut
recte dicitur in objectionibus) illa non efficit
applicationem suam; sed cum aliis causis
concurrente, quæ illam efficiunt. Nam per
actionem quarumdam rerum aliæ applican-
tur ad opus, ut, movente angelo, applicatur
sol; et agente sole, elevantur vapores, et ap-
plicantur mediæ regioni aeris, et fiunt pluviae,
et sic de aliis; quæ omnis applicatio fit juxta
ordinem causarum et rerum, a Deo institu-
tum, conservatum, et gubernatum, juxta fi-
nem ab ipso intentum; et in hoc sensu viden-
tur procedere illæ duæ objectiones; quapro-
pter non procedunt contra nos, ut ex dictis
patet. Si autem per applicationem intelliga-
tur quippiam aliud requisitum in agente se-
cundo, præter virtutem agendi permanen-
tem, in suo genere sufficientem, et præter
alias condiciones, scilicet, quod habeat pas-
sum vel objectum, et alia requisita satis appli-
cata, eo modo quo illis indiget, sic negamus
illam applicationem esse aliud quid præter
actionem, quod satis a nobis probatum est.
Unde fit talem applicationem nec esse pro-
pter finem a Deo intentum, nec propter
aliud, quia omnino non est. Quod si ipsamet
actio vocetur applicatio formalis in sensu a
nobis exposito, hæc fit a Deo, et, ut sic, or-
dinatur in finem a Deo intentum, quamvis,
prout est a causa secunda, non semper ten-
dat in finem a Deo intentum, ut de actione
peccaminosa infra dicitur. Denique potest
applicationis nomine significari ipsamet in-
clinatio et propensio, quam causa secunda
habet ad agendum; et hæc sicut non est
aliud a virtute ejus, ita fit et conservatur a
Deo, et dante, et conservante virtutem, et ita
etiam est propter finem a Deo intentum. At-

que hac ratione sæpe dicitur Deus (et non improprie) applicare omnes causas secundas ad actiones, influendo actu in eis virtutes, quæ natura sua in eas actiones propensæ sunt, et ad eas propterea applicantur.

15. *Dirimitur octava objectio.* — Ex his etiam expedita est objectio octava; pertinet enim ad perfectum modum concurrenti primæ causæ, ut efficiat ipsa in creatura et in effectu creaturæ quidquid est aliquid, et ita etiam efficit omnem applicationem veram et realem; illa vero applicatio superaddita in sensu jam declarato, neque est aliquid, neque ad perfectam vim causandi ullo modo pertinet. Neque enim omnis multitudo actionum et entitatum ad perfectam Dei causalitatem quidquam refert; alioqui, post illam intentionalem applicationem, postulari posset alia ad majorem abundantiam, quod est ridiculum; sic ergo nos de illa intentionali applicatione existimandum censemus.

Quomodo Deus efficiat creaturam agere. — Quod autem in illa objectione tangitur, de hoc complexo, creaturam agere, jam est in superioribus rejectum, quia hoc non est aliquid prævium ad actionem; neque est aliud quam actionem prodire ab hac creatura, et hoc ipsum agit Deus, influendo immediate ad ipsam actionem. Nam, licet habitudo illius actionis ad causam secundam, præcise concepta, non sit formaliter habitudo ejusdem ad Deum, tamen illamet habitudo, prout est aliquid reale, est effective a Deo per eundem immediatum concursum; et hoc modo, creaturam agere, est a Deo.

Ad nonam responsio.

16. Ad nonam respondetur primo, hanc applicationem præviam non solum a nobis rejici propter impedimentum libertatis, sed etiam quia nihil est, nec habet in natura munus aliquod, quando alioqui virtus activa est proportionata ad effectum. Nam, si sit improporcionata, ut est voluntas nostra ad actus supernaturales, tunc indigere poterit aliqua re indita, vel sibi conjuncta, non ut applicante tantum, sed ut adjuvante vel cooperante. Si autem virtus sit in suo ordine sufficiens, nec necessarium nec verisimile credimus ei superaddi oportere aliam applicationem præviam, ex parte ipsiusmet facultatis activæ, etiam seclusa determinatione libertati contraria. Secundo, dicitur hanc applicationem, physice prædeterminantem voluntatem

ad unum, esse videri contra usum libertatis, et in hoc sensu non solum repugnare cum principiis philosophiæ, sed etiam fidei, ut probatum est.

17. *Quare contradictionem implicet voluntatem, physice prædeterminatam, libere operari.*

— Ad primam vero rationem respondetur, ad omnipotentiam Dei non pertinere contradictoria facere, qualia essent manere potentiam indifferentem et determinatam ad unum; seu (quod perinde est) motionem seu entitatem illam, præinfusam voluntati, subdi in sua effectione actuali libero usui voluntatis, et necessario prodire in actum et secum rapere voluntatem. Primum enim horum est necessarium ut voluntas maneat libera; secundum autem ut illa entitas determinet voluntatem. Sicut ergo repugnat fieri formam habentem ex natura sua proprietates oppositas, ita et fieri entitatem physice determinantem potentiam, et se subjicientem libero usui ejus. Quamvis ergo ad omnipotentiam Dei pertineat ut, quod vult, et quale ac quomodo vult, fiat, et ad ejus providentiam spectet, ita fortiter et suaviter ea disponere, quæ ad liberum arbitrium pertinent, ut et divinæ voluntati serviat quando ipsa vult, et nihilominus ipsum etiam suam voluntatem libere faciat, tamen non est necesse ut hoc faciat Deus prædicto modo repugnantiam involvente, sed alio, quem in fine hujus et tertii libri explicabimus.

18. *Aliquorum responsio.* — *Exploditur.*

— Sed aiunt non esse repugnantiam, quod forma aliqua voluntati impressa possit non agere, et tamen infallibiliter agat; ergo non repugnat, quod hæc forma relinquat voluntatem liberam, id est, potentem non agere, et determinatam physice ut infallibiliter agat. Sed hæc responsio virtute impugnata est superius cap. 10, tractando locum Concilii Tridentini. Nam formam aliquam infallibiliter agere, non morali infallibilitate, sed physica et omnimoda, neque ex suppositione actionis (quomodo id quod agit, quando agit, necesse est agere), sed ex se, et ut præsupponitur actioni; formam (inquam) hoc modo agere, non potest oriri nisi ex intrinseca ejus natura, quæ omnino est determinata ad agendum, nec potest impediri ab actione per subiectum vel voluntatem cui inest; si enim potest, unde erit infallibilis actio, cum infallibile, licet referatur ad mentem, supponat tamen in re fundamentum. Nam, sicut ex eo quod res est vel non est, propositio vera vel

falsa est, ita ex aliqua rei necessitate provenit infallibilis illa conjunctio actionis cum illo principio. Est enim infallibile quod falsum esse non potest; quod autem falsum esse non potest, est necessario verum; at, quod necessario est verum, in aliqua necessitate rei vel actionis fundatur; si ergo hæc necessitas non sit ex suppositione ipsius actionis, oportet ut sit ex natura ipsius principii, ita, nimirum, ex se determinati ad agendum, ut a subiecto vel causa non possit impediri, sed illam potius secum ad agendum ex necessitate trahat.

19. *Aliquorum evasio confutatur.* — Nisi forte dicatur illam infallibilitatem fundari in extrinseca Dei scientia, vel voluntate, aut motione. Sed in sententia quam tractamus, hoc non habet locum, quia si infallibilitas oritur ex scientia, ut sic, seclusa omni causalitate, ergo supponitur præscientia futuri eventus ante hanc prædeterminationem; ergo non est prædeterminatio de qua loquimur; quia hæc dicit antecessione ad scientiam futurorum, ut sæpe jam diximus. Imo talis scientia supponit causam determinatam ad agendum in præsentia æternitatis, vel in priori aliqua voluntate Dei; ergo supponit jam infallibilitatem in objecto. Si autem infallibilitas oritur ex sola Dei voluntate efficaci et extrinseca motione, jam forma illa non determinat physice et intrinsece voluntatem; sed voluntas affecta illa forma adhuc manet indifferens, et divina voluntas extrinsece illam determinat; et hoc sensu incidimus in sententiam Scoto attributam, quam sequente capite examinare incipiemus. Nunc vero ex toto hoc discursu concludimus quod intendimus, scilicet, non posse ullam entitatem, præviam ad actionem et principium ejus, voluntati inhærentem, illam physice determinare, ut infallibiliter efficiat actionem talis formæ vel entitatis, ex intrinseca vi et natura talis entitatis, et tamen quod simul relinquat voluntatem liberam ad non efficiendam actionem ad quam talis forma inclinat.

20. *Quæ necessitas libertatem non tollat, quæ tollat.* — *Bernardus.* — *Quando judicium determinare sufficiat voluntatem, quando non ita.* — *Connexio inter necessitatem et determinationem ad unum.* — Ad aliam partem illius objectionis respondetur, ex doctrina Anselmi, superius posita, cap. 3, et communiter recepta, necessitatem ex suppositione actionis, quæ dicitur necessitas consequens, non tollere libertatem; necessitatem vero ex suppo-

sitione antecedente, quæ sit causa actionis, tollere libertatem, ut ibi et in discursu totius libri satis probatum est. Ad exemplum primum de judicio rationis respondetur ex Bernardo, libr. de Grat. et libero arbitrio (ut alios scholasticos omittam), judicium rationis vi sua non posse determinare voluntatem, si objectum illam non determinet, vel quoad specificationem, ut, cum judicatur bonum esse amandum; vel quoad exercitium, ut in sola clara visione Dei. Nam, si judicium ex se voluntatem determinaret, necessitatem illi imponeret, quia ipsum judicium sine libertate profertur; si ergo voluntas omnino esset adstricta ad illud sequendum, periret libertas. Unde in exemplis positiss, sicut determinatur voluntas, ita et necessitatem patitur; in altero, quoad specificationem; in altero, quoad exercitium. Hinc Bernardus: *Est (inquit) ratio data voluntati ut instruat illam, non ut destruat; destrueret autem, si necessitatem ullam imponeret, quominus libere pro arbitrio sese volveret.* Dixi autem judicium vi sua hoc non posse, quia ex vi prioris voluntatis potest interveniens judicium omnino determinare voluntatem, ut velit id quod priori voluntatis actui annexum est; ut, si voluntas efficaciter intendit finem, et medium judicatur necessarium, ad illud volendum determinatur, nisi a priori intentione recedat; et idem est de usu respectu prioris electionis; hæc tamen, sicut est determinatio, ita et necessitas, scilicet ex suppositione; quia vero illa suppositio libera est, ideo ex hac parte actio libera etiam est. Atque ita in omnibus ac semper necessitas et determinatio ad unum pari passu currunt, vel certe idem sunt. Unde, si supponunt usum liberum et in eo fundantur, sunt tantum secundum quid, et non tollunt libertatem simpliciter. Quando vero nullo modo liberum usum supponunt, inducunt necessitatem simpliciter et libertati repugnant. Quomodo autem omnes, qui voluntate male eligunt, in judicio vel consideratione deficiant, et an sit hoc moraliter vel metaphysice intelligendum; item an voluntas, ut resistat judicio, opus habeat illud divertere seu suspendere, et intellectum ad alia consideranda transferre; an vero, persistente judicio, etiam practico et ultimo, possit illa non consentire, non spectat ad hunc locum hæc discutere; satis nobis est judicium per se non esse efficax ad determinandam voluntatem, si ipsa velit ei resistere, sive avertendo illud, sive ipsi palam renitendo.

21. *Scientia absoluta futurorum contingentium cui libertati non renitatur.* — Secundum exemplum de divina scientia, non est ad rem, quia scientia futurorum absoluta et simpliciter, de qua procedit argumentum, includit suppositionem futuri effectus, quomodo sancti citandi infra, cap. 15, dicunt res non esse futuras quia præsciuntur futuræ, sed ideo præsciri quia futuræ sunt; et ita illa necessitas est ex suppositione consequenti.

Ad non peccandum determinatus extitit Christus Dominus. — Tertium exemplum latum offerebat campum dicendi de Christi Domini libertate in suis actionibus, sed hæc disputatio ad alium locum spectat, ubi pro viribus, licet non pro dignitate, declarata est. Quod ergo ad rem præsentem spectat, dicimus voluntatem Christi Domini, sicut ex vi unionis determinata est ad non peccandum, seu facta est impeccabilis, ita non mansisse liberam ad peccandum. Mansit tamen simpliciter libera ad operandum, non solum quoad circumstantias actionum suarum, verum quoad substantiam, etiam in ea voluntate qua pro nobis mori voluit; imo in ea maxime, nam libertas ad peccandum neque est necessaria ad libertatem simpliciter, neque ad illius perfectionem attinet. At, sicut Christus Dominus liber fuit in his, quæ extra Deum clare visum voluit et amavit, ita non habuit voluntatem suam physice prædeterminatam ad aliquem actum per extrinsecam actionem vel motionem, sed ipse se libere determinavit, concurrente Deo, vel generali concursu, vel per auxilia gratiæ, juxta rationem actuum quos exercebat. Et ita ex hoc exemplo nihil contra doctrinam traditam sumi potest; quomodo autem hæc omnia simul in Christo inventa fuerint, alibi, ut dixi, declaratum est. Hæc igitur de hac physica prædeterminatione inhærente in voluntate dixisse sufficiat.

CAPUT XII.

NON MINUS IMPEDIRI INDIFFERENTIAM LIBERTATIS PER PHYSICAM PRÆDETERMINATIONEM EX CAUSA EXTRINSECA, QUAM EX INHÆRENTE PRÆMOTIONE.

Hactenus tractavimus sententiam hanc de physica prædeterminatione voluntatis humanæ in priori sensu superius, cap. 5, declarato; reliquum est ut alium sensum ibi propositum persequamur, scilicet, an fiat talis præ-

determinatione physica per efficaciam extrinsecam divinæ voluntatis et potentiæ, et essentiali subordinationem, et obediendi necessitatem, quæ est in omni re creata respectu voluntatis efficaciæ et beneplaciti Dei.

1. *In quo differant ab hæreticis ii Catholici, qui hanc physicam prædeterminationem concedunt.* Stapleton.. 4 de Justif., cap. 1 et 4; Roffens.. fol. 314 et seq.; Ruard., articulo septimo; Bellarminus, libro primo de Grat. et libero arbitrio, cap. duodecimo, lib. 4, cap. decimo quarto, lib. 6, cap. nono, lib. 2 de Stat. pec., cap. 3. — Sententiam igitur hoc affirmantem falsam esse judicamus. Et imprimis, quantum ex recentioribus scriptoribus qui contra hæreticos hujus temporis scripserunt, colligitur, Lutherus et Calvinus, eorumque sectatores dicunt nos determinari a Deo in singulis actibus; differunt tamen a viris Catholicis qui hanc sententiam sequuntur, quod hi non negant, voluntatem humanam libere operari, quia negant ex illa prædeterminatione voluntatis sequi eam necessitatem operandi, quæ libertatem prorsus excludat; illi vero, cum videant ex prædeterminatione illa hanc sequi necessitatem, ut sunt impudentes et Ecclesiæ rebelles, aperte etiam libertatem negare non sunt veriti. Hinc Lutheri vox illa est apud Roffensem: *Homo multa solet proponere, coactus Dei providentia; et illa: Non sicut nos, sed sicut ille vult, ita vivimus, facimus,* etc. Ex quibus verbis, et aliis quæ prædicti auctores referunt, intelligimus hos hæreticos non negare quin voluntas nostra physice operetur quando vult, sed quia physica quadam efficacitate a Deo prædeterminatur ut velit, per efficacissimam voluntatem qua illam prævenit, ideo aiunt nostram voluntatem passive se habere in ea motione, vel quia non libere agit, vel certe quia (ut morales philosophi loquuntur) non se agit, sed agitur a Deo; quamvis dum agitur, ipsa etiam efficiat actum physica efficientia, et ita in illo principio convenit hic error cum opinione recitata; quamvis in confitenda vel neganda arbitrii libertate multum distet. Et hoc sit primum, non leve fundamentum, quod nos ad illam sententiam rejiciendam plurimum movet; ne, scilicet, cum hæreticis in illo principio, nulla auctoritate vel necessitate cogente, conveniamus, cum alias difficillimum judicemus veram hominis libertatem tueri, si voluntas nostra ex efficaciam divinam hoc modo physice prædeterminetur. Quod non aliter ostendemus quam appli-

cando rationes contra priorem sententiam factas, nam revera eandem vim et efficacitatem habent. In hoc ergo capite de libertate quoad specificationem, seu ad plures actus, dicemus, in sequente vero de libertate quoad exercitium.

Fundamentalis ratio.

2. Prima igitur ac præcipua ratio nostra sit, quia, si hoc genus prædeterminationis necessarium est nobis ad volendum, non est in nostra potestate nisi id tantum velle, quod Deus vult nos velle; quod si hoc ita est, sequitur ulterius nos non libere, sed ex necessitate simpliciter omittere, seu non velle quidquid omittimus velle; et hinc consequenter fit nullam carentiam actus seu voluntatis, quæ nobis accidat, posse nobis ad culpam imputari, quod est aperte hæreticum. Hæc ultima consequentia certissima est, quia necessariis nec meremur nec demeremur; secunda vero est in potestate nostra, ex necessitate omittitur; si ergo ipsum velle non est in nostra potestate, omittere illud non erit voluntatis ac libertatis, sed necessitatis. Item, ob hanc causam, quod omittimus ex ignorantia invincibili, vel ex naturali et inculpabili inconsideratione, non imputatur nobis ad culpam, nec censetur liberum, sed naturale ac necessarium, quia non fuit in potestate nostra id velle quod incognitum prorsus fuit; nec etiam fuit in potestate nostra de re illa cogitare, quæ omnino ignorabatur, aut quæ animum nullo modo pulsavit, quia, videlicet, nihil nobis occurrit quod aliquo modo eam cogitationem excitaverit; et nisi aliunde incipiat, non potest a nobis ipsis inchoari, eo quod voluntas non possit ferri in incognitum, neque applicari intellectum non prius aliqua excitatione cogitatione.

3. *Ut voluntas sit libera, debet habere potestatem proximam ad usum et omissionem actus.* — Et ideo sæpe in hac materia animadvertimus, quod id maxime necessarium existimus, non satis esse ad usum et omissionem liberam ac culpabilem, quod velle sit in nostra potestate remota et radicali; nam in exemplo posito de inconsideratione naturali, absolute est in nostra potestate consideratio, remote ac radicaliter; tamen, quia proxime nec habemus, nec habere possumus omnia necessaria ut illa potestas remota reducatur in actum, præsertim primam excitationem mentis, quæ

ad volendum necessaria est, ideo simpliciter et moraliter, nec velle est in nostra potestate, nec non velle nobis imputatur ut liberum, sed excusatur ut necessarium; ergo idem dicendum est quoties velle proxime ac moraliter non est in nostra potestate.

4. Jam ergo probatur prima sequela, nimirum, si hæc prædeterminatio effectiva necessaria est, non esse in nostra potestate aliud velle, præter illud ad quod a Deo determinamur. Primo quidem, quia nos nihil velle possumus sine hac prædeterminatione divina; sed hæc non est in nostra potestate, quia nullo modo a nobis incipit, sed a Deo; ergo, si Deus adhibuit suæ voluntatis determinationem ad unum actum, et non ad alios, omnes alii non sunt in nostra potestate, quia neque ante determinationem illam Dei fuit in nostra potestate facere ut non ad hunc actum, sed ad alium nos prædeterminaret; neque post determinationem facere quidquam possumus ut Deus ad alios actus nos determinet. Quæ omnia sunt evidentiæ ex dictis supra contra aliud genus formalis prædeterminationis. Unde omnes rationes et modi quibus hoc ibi declaravimus, eodem pacto hic sedem sortiuntur. Est namque aperta implicatio in objecto, asserere, posse nos facere aliquid ut Deus nos prædeterminet; tum quia ad illud ipsum faciendum indigeremus prædeterminatione; tum etiam quia nulla dispositio ex parte nostra cogitari potest, ob quam fiat in nobis vel non fiat talis determinatio. Maxime cum hæc determinatio dicatur pertinere ad generalem influxum causæ primæ, et necessarium sit omnem dispositionem ex eo concursu procedere.

Responsio quædam rejicitur.

5. Dicunt aliqui prævidisse Deum voluntatem hominis hoc potius quam illud volituram; ideo voluisse ad hunc potius actum illam determinare quam ad alium; atque ita esse in potestate voluntatis unum potius quam aliud velle. Sed hæc responsio et repugnantiam involvit, et non satisfacit. Primum ita declaro, quia Deus non potuit prævidere quid voluntas humana sit vel esset volitura, nisi prævidendo eam cum omnibus necessariis ad volendum; sed unum ex necessariis ut ipsa velit, est, quod Deus velit illam velle, neque ipsa potest determinari ad volendum hoc potius quam aliud, nisi ex voluntate et imperio Dei efficaciter prædeterminante ipsam, ut defensores præ-